

30 år siden Majavatn

Hans Chr. Alnås.

7. og 8. oktober 1942 er datoer som alltid vil bli husket i forbindelse med naziudåd i okkupert Norge. Da ble 24 mann fra Vefsn, Grane og Vevelstad kommuner på Helgeland, dømt til døden av tysk standrett, hentet ut fra sine celler på Falstad og henrettet. Dette var fullbyrdelsen av den såkalte Majavass-tragedien, etter at det hemmelige tyske statspolitli — Gestapo — ved god hjelp av norske håndlangere hadde rullet opp en motstandsgruppe i Vefsn-distriktet. Leder for aksjonen var den tyske gestaposjef i Trondheim, oberregjeringsrat Gerhard Flesch.

For å rekapitulere noe av det som hendte, og som skulle ende i tragedie:

Illegale grupper ble dannet i Vefsn-distriktet allerede i 1940, grupper som skulle forestå sabotasje mot tyskerne, bl.a. ved sprengning av viktige kommunikasjonsmidler, jernbanebroer, stillverk m.v. Den 19. desember 1941 ble 4 Linge-soldater, som skulle organisere motstandsarbeidet på Sør-Helgeland-avsnittet, landsatt i Vistenfjorden. De fire var Johan Lynghaug, Vefsn, Inge Fosseide, Stjerdal, Bjarne Mathisen, Sandefjord, og Reidar Arkvisla, Tønsberg. Foruten våpen hadde de med seg radiosender. Karene ordnet kontakt mellom de forskjellige motstandsgrupper i Vefsn, Grane, Hattfjelldal og Vevelstad, og utad med hovedkvarteret i London. Kontakt var dermed i orden, men det viste seg dessverre at kontakt

var ett, samarbeide noe annet. Inntil sommeren 1942 var det iallfall et heller dårlig samarbeid mellom de illegale grupper i Mosjøen og Grane, og det kom så å si til åpent uvennskap mellom gruppelederen i Mosjøen og en av Linge-karene, som var stasjonert på gården Tangen ved Majavatn. Gruppen i Grane var uten tvil den største, og utførte — uten forkleinelse for andre — den største aktive innsats.

Slutt på striden gruppene i mellom ble det først i 1942, da kaptein i Kompani Linge, den svenske statsborger Birger Sjøberg, kom over fra England for å lede motstandsarbeidet i Helgelands-avsnittet.

Sjøberg, som hadde deltatt som svensk frivillig i Finlandskrigsen som sersjant, kom over til England i 1940, og sluttet seg her til de frie norske styrker. Sjøberg maktet å skape et godt samarbeid mellom de rivaliserende parter. Sjøberg fikk imidlertid sammen med sine gode venner og våpenbrødre i kp. Linge, løytnant Johan Lynghaug fra Vefsn og menig Olaf Kaspersen fra Visten, ikke oppleve

frigjøringen. De ble skutt i kamp med Gestapo, Rinnan-folk og norsk statspolitli under treninger i Eliterådal i Vefsn 9. juni 1944. Blant tyskere som falt var også den for mange gode nordmenn, torturert på Misjonshotellet i Trondheim, kjente gestapist Max Liebel.

Når det gjaldt våpentransporter så foregikk de, iallfall til høsten 1942, bare fra Visten. Skøyter kom over fra Sletland og losset våpen og andre forsyninger på passende steder langs Vistenfjorden. Her sørget den stedlige gruppe for å skjule våpensendingene, inntil de ble avhentet. Gruppen i Visten deltok ellers i transportene et stykke østover fjellene, hvor så mannskapet fra Vefsn og Grane sørget for videretransport til forskjellige depoter i området. Hovedkvarter ble opprettet i Eliterådal, en sidedal vest for og nesten parallelt løpende med Vefsn-dalføret fra Mosjøen til Trofors i Grane. Gården Holmen i Eliterådal var inntil høsten 1942 hovedsenter for inn- og utgående transporter, dvs. fra Visten og videre østover, også våpen til gruppene på Namsskogan, ledet av distriktslege Nissen-Meyer, Brekkvasselv, og Vidar Smalås, Smalåsen. Til midten av mai 1942 ble det fra Visten transportert ca. 12 tonn våpen og ammunisjon og fordelt fra hovedkvarteret i Eliterådal. Døret på atterke skuldre i uvelsomt terreng.

Aksjonen mot Tangen gård

Søndag 6. september gikk tyskerne til aksjon mot gården Tangen ved Majavatn, der motstands-mannen Erling Grannes residererte sammen med hustru, datter og — for anledningen også fire kp. Linge-soldater. Tyskerne hadde kvelden før arrestert to mann i Grane, bl.a. en Linge-soldat, og hadde ved tortur fått opplysninger om at det var skjult våpen på gården Tangen. Nå var dette sikkert noe tyskerne hadde kjennskap til tidligere, aksjonen mot Tangen ble nemlig ledet av obersturmführer Hollach, som var kommet ensærende fra Trondheim for personlig å sørge for slutten på «banditvirksomheten» i Helgelands-avsnittet. I spissen for 12 mann og en lenket Linge-soldat, ankom Hol-

lach til gårds. Det han ikke visste, og som Linge-soldaten ikke hadde sagt noe om, var at fire vel utrustede Linge-soldater lå i stilling et

stykke fra gården, klar til å gå til aksjon om det skulle trenges. Og det skulle det. Tyskerne fant nokså hurtig frem til lagre av våpen, og arresterte alle som var på gården. Nå ligger gården Tangen på østsiden av Majavatnet, og for å komme over til vestbredden, til Majastua og rikskavelen, måtte de i båt. To soldater skulle være tilbake for å passe på fru Grannes og de to jentene, mens Grannes, Linge-soldaten og tyskerne ble rodd over vannet. Før patruljen nådde ned til vannet, måtte de passere en åpen slette. Tyskerne var kommet midtveis, utpå sletten da hissig ildgivning fra automatvåpen flerret søndagstillheten. Det brøt ut fullstendig panikk hos tyskerne nå. Men Linge-soldatene skjøt sikkert, de som ikke klarte å rømme til skogs, ble skutt. Hauptsturmführer Hollach berget seg ved fullt pontifikalier å kaste seg ut i vannet og å svømme over til vestbredden der han vaklet i land. Tre tyskere ble drept og deres norske tolv såret ved denne aksjonen, mens det lyktes samtlige av folkene på Tangen og deres hjelpesmenn å ta seg over til Sverige, vel å merke etter en lang, strabasøs flukt.

Gestapo slår til

Etter retretten fra Tangen ga Hollach beskjed til gestaposjefen Niendorff om å iverksette operasjonsplan «Nebel» — tåke — iverksettelse av massearrestasjoner i Grane, Vefsn og Vevelstad, — arrestasjoner etter navnløse lister! I dagene 8.—18. september ble så 54 mann arrestert og bragt til Gestapos hovedkvarter i Mosjøen, der forhør pågikk natt og dag, forhør og grusom tortur som ikke skal utdypes her. Sikkert er imidlertid at mange av de arresterte måtte gjennomgå tortur som ikke på noen måte sto tilbake for det som foregikk på Misjonshotellet. Det var da også Hollach som ledet forhørene i Mosjøen, og de arresterte ble etter hvert og

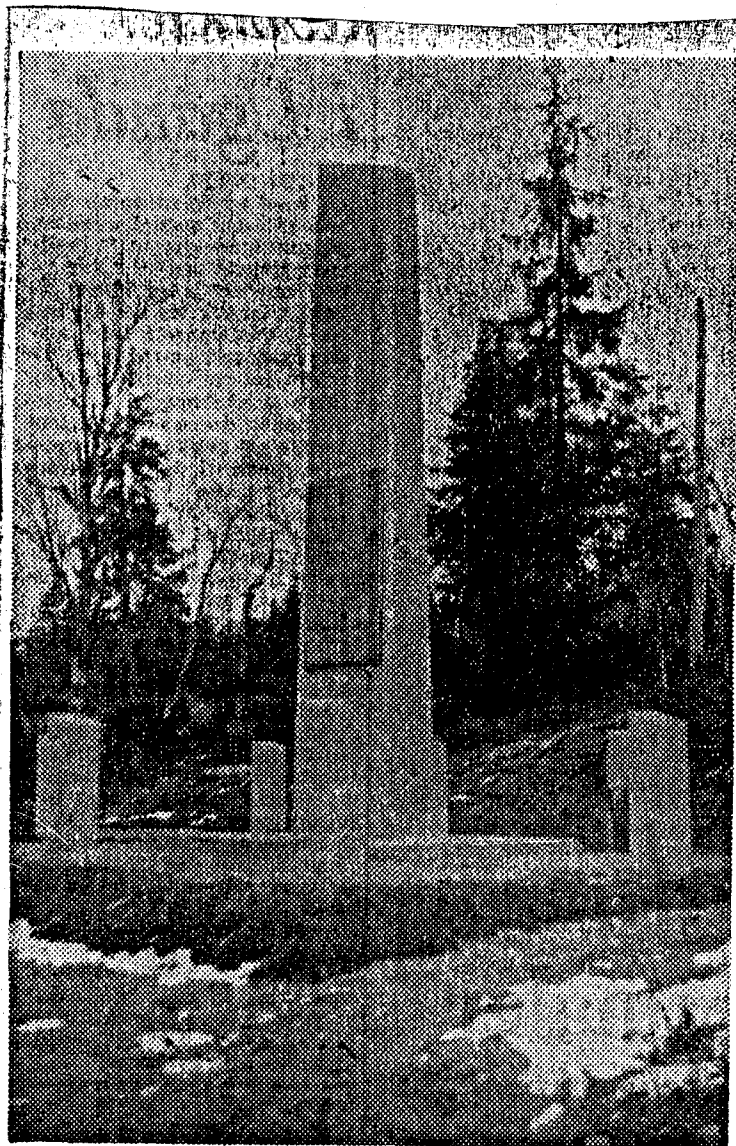
Admanisa

-tragedien

100583

puljevis sendt med tog til Trondheim, hvor de via Misjonshotellet ble videresendt til Falstad. Hollach var aktor, Flech dommer, da retten ble satt på Falstad 6. og 7. oktober. Av de 27 tiltalte ble 24 dømt til døden, tre fikk omgjort dødsstraffen til livsvarig tukthus, som skulle sones i Tyskland.

Umiddelbart etter domsavsigelsene ble de dødsdømte ført ut til Falstadskogen og dommene eksekvert ved skyting i grålysningen om morgenen den 7. oktober Oddvar Olsen, Majavatn, Peder Stortjønnli, Majavatn, Magnus Lien, Trofors, Arne og Mikal Holmen, Eiterådal, Edvard og Petter Sæter, Visten, Aksel Johansen, Visten, Ingvald Mellingen, Majavatn, Leif Sjøfors, Eiterådalen, Tormod Tverland, Visten, Bjarne Lien, Trofors, Nils Møllersen, Majavatn, Arne Moen, Majavatn og Agnar Bogfjellmo, Trofors. 8. oktober: Johan Bogfjellmo, Trofors, Johan og El-

Lilke ved Majavatn stasjon ble det den 10. oktober 1948 avduket et minnesmerke over ofrene for tragedien.

nar Øygard, Visten, Olaf Svebakk, Trofors, Alf Stormo, Trofors, Ole Sæter, Visten, Emil Øylund, Majavatn, Peder Forbergskog, Majavatn og Rasmus Skjerpe, Majavatn.

Tyskerne hadde tatt en grusom hevn, men de klarte ikke å knekke motstanden i Vefsn-distriktet. Nye MILORG-grupper ble opprettet og nye folk inntok sine falne kamraters plass i rekkene.